

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
Майя НІКОЛАСВА
« 08 » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*

Галузь знань: 29 **міжнародні відносини**

Спеціальність: 292 – *Міжнародні економічні відносини*

Спеціалізація:

Освітньо-професійна програма: *Міжнародні економічні відносини*

ОНУ
2022-2023 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Політологія». – Одеса: ОНУ, 2022.
– 16 с.

Розробники:

Хорошилов О.Ю., доцент кафедри політології ОНУ імені І. І. Мечникова

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від. “29” серпня 2022р.

Завідувач кафедри _____ (Василь ПОПКОВ)

Погоджено із гарантом ОПІ

(Наталя МАСЛІЙ)

(підпис)

(ім'я Прізвище)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету МВПС

Протокол № 1 від. “30” 08 2022 р.

Голова НМК _____ (Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від. “28” серпня 2023р.

Завідувач кафедри
(Василь Попков)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології

Протокол № ___ від. “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів – 1 змістових модулів – 2	Галузь знань <i>29 Міжнародні відносини</i> Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини Рівень вищої освіти: <i>Перший (бакалаврський)</i>	Нормативна (обов'язкова освітня компонента)	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	3-й
		<i>Семестр</i>	
		3-й	6-й
		<i>Лекції</i>	
		20 год.	8 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		10 год.	0 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	82 год.
		Форма підсумкового контролю: <i>залік</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Політологія» включено до навчального плану підготовки бакалаврів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» факультету міжнародних відносин, політології та соціології імені І.І.Мечникова.

Програма навчального курсу охоплює основну проблематику політичної науки. Головна мета курсу – ознайомити студентів із теоретико – методологічним інструментарієм політології, необхідним для формування у здобувачів вищої освіти здатності розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема. Основними **завданням** є систематизація і роз’яснення понять та проблем політології, необхідних для осягнення основ аналізу сучасної політики. Подано та проаналізовано теоретичні підходи до найбільш важливих феноменів політичного життя, які відображають сучасні досягнення політичної науки.

Курс „Політологія” складається з двох змістовних модулів, сукупність яких відповідає проблемному полю цієї науки.

Кількість лекційних та практичних занять визначається навчальним планом спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» і має максимально враховувати вимоги державного стандарту до комплексної освіти у ЗВО України.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв’язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов (*ІК*), здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (*ЗК 01*); здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) – (*ЗК 10*); здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції (*СК 01*); здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками (*СК 09*); здатність обґрунтовувати доцільність застосування

правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні (СК 10).

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати: Основні теорії сучасної політології.

вміти: вільно користуватися теоретико-методологічним інструментарієм політології під час своєї професійної діяльності, орієнтуватися у проблемному полі цієї наукової дисципліни, володіти її категоріальним апаратом тощо.

Програмовими результатами навчання за дисципліною «Політологія» є: розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції (РН08); демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками (РН16); визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України (РН17); відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин (РН20).

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. «Концептуальні засади політології»

Тема 1. Предмет, структура і методи політології.

Політологія як галузь наукових знань про форми і закономірності політичного життя, функціонування політичних систем.

Становлення політології як науки. Закони, принципи та категорії політологічного знання. Багатовимірність системи методів політологічного пізнання: філософські, загальнонаукові і спеціальні методи.

Основні завдання та функції політології. Зростання ролі і значення науки про політику у соціальному прогресі та національному оновленні України. Структура курсу «Політологія».

Тема 2. Поняття, сутність та структура політики.

Поняття та категорії політики, їх сутнісні ознаки. Еволюція концепцій політики як соціального явища (Аристотель, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, К. Маркс, М. Вебер, Т. Парсонс, Г. Ласуел, М. Бердяєв, Г. Алмонд та ін.).

Політика як спеціалізована підсистема суспільства.

Економічні, соціальні, духовні детермінанти політики. Взаємодія індивідів і спільноти в політичному житті. Структура політики.

Основні функції політики: визначення цілей суспільного розвитку,

збереження стабільності соціуму, розподіл ресурсів, управління і регулювання суспільних процесів, соціалізація особи. Політика як мистецтво можливого, суб'єктивно бажаного та здійснення об'єктивно необхідного.

Типологізація політики. Політика як система суспільних відносин. Політична діяльність, її різновиди та політична поведінка мас. Взаємовідносини політики з іншими сферами суспільного життя. Діалектика взаємозв'язку зовнішньої та внутрішньої політики.

Тема 3. Влада як соціальне явище.

Влада як соціальне явище. Поняття та сутність влади, її основні властивості: верховенство, суверенітет, авторитарність, відповідальність, примусовість.

Джерела влади, суб'єкти та об'єкти політико-владних відносин. Основні різновиди влади, засоби та форми реалізації влади.

Основні підходи до визначення сутності влади: атрибутивно-реляціоністський та системний.

Основні види влади: політична, економічна, духовна, сімейна.

Влада як інституціалізована форма суспільної могутності. Легальність та легітимність влади. Система стримувань та противаг гілок політичної влади.

Основні моделі влади в сучасному світі.

Тема 4. Політична система суспільства та її інститути. Держава як центральний інститут політичної системи суспільства

Поняття політичної системи як механізму формування і функціонування влади у суспільстві, чинник стабільності і розвитку політичного життя. Сутність і типи сучасних політичних систем. Класичні уявлення про політичні системи (Г. Алмонд, Д. Істон, Т. Парсонс).

Основні елементи політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікаційна і нормативно-регулятивна підсистеми. Функції політичної системи: визначення цілей, завдань, програми діяльності суспільства, мобілізація ресурсів на досягнення поставлених цілей, інтеграція всіх елементів суспільства.

Типологія політичних систем: тоталітарні, авторитарні, демократичні. Держава як центральний інститут політичної системи суспільства: Походження і сутність держави. Типи та форми державного устрою: унітарна, федеративна, конфедеративна.

Основні функції держави. Державні інститути та органи. Класифікація органів державної влади. Державне управління та місцеве самоврядування.

Особливості політичної системи сучасної України.

Змістовний модуль 2. «Суб'єкти та інституційна інфраструктура політико-владних відносин»

Тема 5. Політичні партії, суспільні організації та рухи.

Сутність політичної партії. Основні шляхи творення політичних партій та закономірності еволюції партійних структур. «Залізний закон» олігархізації політичних партій (Р.Міхельс).

Структура політичної партії, її основні функції. Партійна система. Різновиди політичних партій та партійних систем: плюралізм класифікацій. Партійні блоки та коаліції.

Політичні партії в сучасній Україні: правові основи діяльності. Коротка характеристика програм найбільш впливових політичних партій сучасної України.

Суспільні рухи: сутність, різновиди, цілі діяльності.

Суспільні організації: структура, функції, різновиди. Політична участь суспільних організацій.

Тема 6. Політичні режими сучасності.

Політичні режими як сукупність методів і форм політичного панування та його взаємовідносини з громадянським суспільством, стиль функціонування політичних систем.

Головні параметри політичних режимів: рівень централізації влади, співвідношення держави та громадянського суспільства, правовий статус особи, ступінь наявності політичного та ідеологічного плюралізму, легальної опозиції.

Типологія та динаміка політичних режимів. Характеристика демократичного режиму та його особливості в сучасній Україні.

Недемократичні політичні режими: тоталітарні, авторитарні, (диктаторські), авторитарно-демократичні. Конкретно-історичні форми тоталітаризму: сталінізм, фашизм та нацизм.

Трансформація політичних режимів у посткомуністичних суспільствах: стадії перетворень, метаморфози посткомуністичної влади.

Тема 7. Політичні еліти та політичне лідерство

Сутність феномену політичної еліти. Основні критерії визначення політичної еліти. Наукові концепції щодо розкриття змісту поняття „політична еліта”. Еліта та демократія: проблеми співвідношення.

Політичне лідерство як складова політичної еліти суспільства. Наукові концепції політичного лідерства. Політичне лідерство в посткомуністичній Україні.

Бюрократія як складова сучасної еліти. Походження бюрократії, її основні функції. Закони розвитку бюрократії та проблеми бюрократизму.

Тема 8. Демократія в політичному житті суспільства.

Сутність демократії, плюралізм концепцій щодо розкриття її сутності.

Основні форми і моделі демократії. Проблема співвідношення демократичних процедур з моделями облаштування економічних відносин. Чинники стабільності сучасної демократії.

Етапи становлення демократії. Демократія в Україні.

Тема 9. Громадянське суспільство та правова держава.

Поняття громадянського суспільства, його сутність, структура, фактори становлення та розвитку. Сучасні уявлення про громадянське суспільство. Специфіка функціонування громадянського суспільства в економічній, соціальній, політичній та духовній сферах. Громадянське суспільство і демократична правова соціальна держава.

Тема 10. Політична стабільність і конфлікти в політиці.

Політичні конфлікти як соціальне явище. Політичні інтереси та суперечності як передумова виникнення конфліктів. Форми, моделі, типи і функції політичного конфлікту, механізми його динаміки.

Основні методи та шляхи врегулювання конфліктів. Конфлікт – історично перехідне явище у суспільному житті. Основні методи врегулювання конфліктів: консенсус, уникнення конфліктів, посередництво, арбітраж, переговори. Основні шляхи досягнення національної і соціально-політичної злагоди у сучасному українському суспільстві. Конфліктологічний підхід до сучасної ситуації в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	сп		л	п/с	лаб	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Змістовний модуль 1. „Концептуальні засади політології”</i>										
<u>Тема 1.</u> Предмет, структура і методи політології.	6	2		0	4	7	1	0	0	6
<u>Тема 2.</u> Поняття, сутність та структура політики	8	2	2	0	4	7	1	0	0	6
<u>Тема 3.</u> Влада як соціальне явище.	8	2	2	0	4	7	1	0	0	6

Тема 4. Політична система суспільства та її інститути. Держава як центральний інститут політичної системи суспільства	8	2	2	0	4	7	1	0	0	6
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>	30	8	6	0	16	28	4	0	0	24
Змістовний модуль 2. “Суб’єкти та інституційна інфраструктура політико-владних відносин”										
Тема 5. Політичні партії, суспільні організації та рухи.	8	2	2	0	4	9	1	0	0	8
Тема 6. Політичні режими сучасності Підсумкове заняття	8	2	2	0	4	9	1	0	0	8
Тема 7. Політичні еліти та політичне лідерство	11	2	0	0	9	11	1	0	0	10
Тема 8. Демократія в політичному житті суспільства	11	2	0	0	9	11	1	0	0	10
Тема 9. Громадянське суспільство та правова держава	11	2	0	0	9	12	0	0	0	12
Тема 10.	11	2	0	0	9	10	0	0	0	10

Політична стабільність і конфлікти в політиці										
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	60	12	4	0	44	62	4	0	0	58
<i>Усього годин</i>	90	20	10	0	60	90	8	0	0	82

5. Теми семінарських занять

Не передбачено планом

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття, сутність та структура політики (<i>Вивчення концептуальних положень основних наукових підходів до виявлення сутності політики. Поняття «реальної політики», різновиди політики як соціального явища. Взаємозв'язок політики та соціальної структури суспільства. Діалектика внутрішньої та зовнішньої політики держави.</i>)	2
2	Влада як соціальне явище. (<i>Вивчення концептуальних положень основних наукових підходів до виявлення сутності влади. Основні атрибути політичної влади як соціального явища. Легальність та легітимність політичної влади. Моделі організації влади в сучасному світі.</i>)	2
3	Політична система суспільства та її інститути. Держава як центральний інститут політичної системи суспільства (<i>Вивчення концептуальних положень основних наукових підходів до виявлення сутності політичної системи суспільства. Функції входу та виходу політичної системи. Диспетчери політичної системи. Типологія політичних систем сучасності. Держава як центральний інститут політичної системи: форма правління, тип адміністративно-територіального устрою.</i>)	2
4	Політичні партії, суспільні організації та рухи. (<i>Вивчення концептуальних положень основних наукових підходів до виявлення сутності політичних партій. Структура політичної партії. Типологія</i>	2

	<i>політичних партій. Партійна система сучасної України: законодавчі вимоги, основні суб'єкти)</i>	
5	Політичні режими сучасності (<i>Вивчення концептуальних положень основних наукових підходів до виявлення сутності політичного режиму. Основні ознаки авторитарного, тоталітарного, демократичного політичних режимів. Поняття демократичного транзиту. Характеристика політичного режиму України на сучасному етапі.</i>)	2
Всього		10

7. Теми лабораторних занять Не передбачено планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1	Предмет, структура і методи політології. [1]	4
2	Поняття, сутність та структура політики[1] [2]	4
3	Влада як соціальне явище. [1] [2]	4
4	Політична система суспільства та її інститути. Держава як центральний інститут політичної системи суспільства[1] [2]	4
5	Політичні партії, суспільні організації та рухи. [1] [2]	4
6	Політичні режими сучасності[1] [2]	4
7	Політичні еліти та політичне лідерство[1]	9
8	Демократія в політичному житті суспільства[1] [3] – виявлення економічних чинників демократичного розвитку суспільства. Аналіз монографії Д.Аджемоглу, Дж.Робінсон «Чому нації занепадають. Походження влади, багатства та бідності»	9
9	Громадянське суспільство та правова держава[1]	9
10	Політична стабільність і конфлікти в політиці[1]	9
	Разом	60

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять; [2] – написання рефератів, ессе; [3] – індивідуальне навчально-дослідне завдання занять

9. Методи навчання

Для розв'язання учбово-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи: *Словесні*: лекції (проблемні, лекції-візуалізації), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, обговорення

проблемних ситуацій. *Наочні*: ілюстрація за допомогою мультимедійних презентацій.

10.Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Застосовано два види контролю: поточний та підсумковий контроль.

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання реферативних доповідей.

Підсумковий контроль - **залік**

Критерії оцінювання результатів навчання:

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом на підставі наданої викладачем літератури з політології; вільно та аргументовано викладає вивчений матеріал під час усних виступів; повністю розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому додаткову літературу; висловлює свої думки, робить висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки. Здобувач проявляє креативний підхід до виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи; проводить аналіз та порівняння вивченого матеріалу.	творчо розкриває сутність практичних питань під час практичного заняття, використовуючи додаткову літературу; використовує теоретичні знання при виконання індивідуальної та самостійної роботи; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	добре володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу з політології; вільно використовує категоріальний апарат дисципліни; при представленні деяких питань не вистачає аргументації відповіді та застосування додаткової, самостійно вивченої інформації; допускаються при цьому окремі дрібні неточності.	правильно відповів на більшість запитань від викладача; виконав всі індивідуальні та самостійні завдання, але не достатньо повно їх розкрив та не використав додаткову літературу, що пропонується даною програмою.

Задовільно	володіє навчальним матеріалом та категоріальним апаратом на початковому рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час відповідей та не надає аргументації щодо них.	має елементарні навички виконання завдання; правильно відповідає на половину запитань; виконав на задовільному рівні індивідуальні та самостійні завдання.
Незадовільно з можливістю повторного складання	студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; не володіє категоріальним апаратом; не може надати чітких відповідей та робити висновки.	не виконав індивідуального та самостійних завдань, але може дати відповідь на декілька питань для підсумкового контролю.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє категоріальним апаратом та навчальним матеріалом	не виконав індивідуальне та самостійні завдання та не може дати відповідь на жодне питання з підсумкового контролю

11. Питання для підсумкового контролю (Підсумкове заняття)

Підсумковий контроль (залік) проводиться у формі перевірки знання змісту основних понять політології. Перелік понять додається:

1	Автономія
2	Авторитаризм
3	Адміністративно-територіальний устрій
4	Безпосередня демократія
5	Бюрократія
6	Вибори
7	Виконавча влада
8	Влада
9	Геополітика
10	Глобалізація
11	Глобальна проблеми сучасності
12	Громадські організації
13	Громадянин
14	Громадянство
15	Громадянське суспільство
16	Демократія
17	Держава
18	Електорат
19	Еліта політична
20	Етатизм
21	Законодавча влада
22	Ідеологія політична
23	Коаліція
24	Консенсус
25	Консерватизм
26	Конституція

27	Конфедерація
28	Корупція
29	Легітимність
30	Лібералізм
31	Лідерство політичне
32	Лобізм
33	Місьцеве самоврядування
34	Модернізація політична
35	Народний суверенітет
36	Опозиція
37	Парламент
38	Партійна система
39	Партія політична
40	Плебісцит
41	Поділ влади
42	Політика
43	Політична влада
44	Політична система суспільства
45	Політологія
46	Популізм
47	Режим політичний
48	Референдум
49	Суверенітет
50	Толерантність
51	Тоталітаризм
52	Форма державного правління
53	Харизма
54	Ценз

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль					Всього
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2		
T2	T3	T4	T5	T6	
20	20	20	20	20	100
<p>Якщо за результатами поточного контролю здобувач вищої освіти набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він може виконати залікове завдання (індивідуальне навчально-дослідне завдання), або пройти усне опитування на знання змісту основних наукових понять політології (словник) і з урахуванням його результатів підвищити свою підсумкову оцінку з дисципліни</p>					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	

60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Політологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /І.М. Коваль (керівник авт. колективу), Л.О. Ануфрієв, О.І. Брусиловська та ін. – Харків: Фоліо, 2012.

Презентації тем курсу, силабус освітньої компоненти, розміщені у Гугл-клас за адресою: <https://classroom.google.com/h>

14. Рекомендована література

Основна

1. Аджемоглу Д., Робінсон Д. Чому нації занепадають. Походження влади, багатства та бідності. 2-ге вид., випр / Пер. з англ. і наук. ред. О. Дем'янчук. – К.: Наш формат, 2017. – 440 с.

2. Гобсбаум Е. Нації і націоналізм, починаючи з 1780 року: програма, міфи, реальність – К.: Укр. Центр духов.культури, 2010. – 288 с.

3. Голубка М. М. Економіко-освітня спадщина львів'янина економіста Людвіга фон Мізеса та його внесок в економічну науку Західної України /М.М. Голубка // Економіка і Суспільство. – 2016. – №3. – С.3 – 6.

4. Грабіна Г. Політична еліта України як уособлення субкультури влади // Грані: науково-теоретичний альманах. Вип.3(131). – 2016 – С.55 – 61.

5. Грабіна Г. Субкультура влади «консолідованих» та «дефектних» демократій: порівняльний аналіз // Гілея: науковий вісник. – 2017. – Вип.121(№6). – С.199 – 203.

6. Історія політичної думки. Підручник — Л.: Новий Світ, 2016. - 400 с.

7. Лі Кван Ю. Сингапурська історія: із третього світу в перший – К.: Наш формат, 2011. – 550 с.

8. Мойсес Наїм Занепад влади. – К.: Форс Україна, 2017 – 448 с.

9. Франклін Рузвельт: життя політика / Роберт Даллек ; Пер. з англ. Ярослав Войтко. – К. : Видавнича група КМ-БУКС, 2019. – 550 с.

10. Черчилль. Біографія / М. Гілберт ; [пер. з англ. Я. Войтко, Р. Ладохіна]. – Київ : КМ-БУКС, 2019. – 888 с.

Допоміжна

1. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і політики. - К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська Академія”, 2008. - 109 с.

2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. - Львів: Лілея-НВ, 2000. - 236 с.
3. Вебер М. Три чисті типи легітимного панування // Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. – К.: Основи, 1998. – С. 157–172.
4. Говлет М., Рамеш М. Дослідження державної політики. Цикли та підсистеми політики. - Львів: Кальварія, 2004. - 264 с.
5. Гелбрейт Дж.К. Суспільство блага. Пора гуманності. - К.: Видавничий дім “Скарби”, 2003. - 160 с.
6. Колодій А. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні: Монографія. – Львів: Червона Калина. – 2002. – 276 с.
7. ЛеДюк Л. Учасницька демократія: референдуми у теорії та на практиці. - Х.: Центр освітніх ініціатив, 2002. - 160 с.
8. Олсон М. Влада і процвітання. Подолання комуністичних та капіталістичних диктатур. - К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська Академія”, 2007. - 176 с.
9. Сарторі Дж. Теорія ухвалення рішень за демократії / Дж. Сартрі // Демократія. Антологія; упоряд. О. Проценко. — К: Смолоскип, 2005. — С. 715–750.
10. Сміт Дж. Роль законодавчої влади в ліберально-демократичних суспільствах. - Х.: Центр освітніх ініціатив, 2001. - 104 с.
11. Цветков В. В., Горбатенко В. П. Демократія – Управління – Бюрократія: в контексті модернізації українського суспільства: Монографія. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М.Корецького НАН України, 2001. – 248 с.

15. Ресурси в Internet:

1. Закон України «Про державну службу» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43). – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
2. Закон України «Про статус народного депутата України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 3, ст. 17) – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>
3. Національне агентство з питань запобігання корупції. Офіційний сайт. – Режим доступу до ресурсу: <https://nazk.gov.ua/>
4. Національне агентство з питань державної служби України. Офіційний сайт. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.guds.gov.ua/>
5. Комітет Виборців України
[/http://www.cvu.org.ua/?lang=ukr&mid=fp&id=2133&lim_beg=0](http://www.cvu.org.ua/?lang=ukr&mid=fp&id=2133&lim_beg=0)